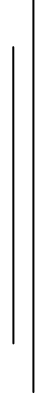
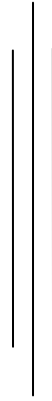

व्यास नगरपालिकाको ३५ औं नगर सभामा
प्रस्तावित

आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को
नीति तथा कार्यक्रम

व्यास नगरपालिका
दमौली, तनहुँ,
गण्डकी प्रदेश, नेपाल
२०७८ आषाढ १०

सभाध्यक्षज्यू,
सम्पूर्ण नगर सदस्यज्यूहरु,

१. २०४८ साल चैत्र ३० गते स्थापना भएको तनहुँ जिल्ला कै पहिलो यस नगरपालिकामा हामीहरु आज पैत्तीसौ नगर सभामा छौ । स्थानीय तहको पुनर्संरचना पछिको यो नवौं नगर सभामा आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ का लागि नगरपालिकाले अवलम्ब गर्ने नीति तथा कार्यक्रमहरु प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवको महशुस गरेको छु ।
२. संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था स्थापना गर्नका लागि जीवन बलिदान गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात, अज्ञात शहिदहरुप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौ । शहिद वेपत्ता तथा घाइते परिवारप्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्दै व्यास नगरपालिकाको स्थापना र विकास अभियानमा अगुवाई गर्नुहुने सम्पूर्ण अग्रज नेतृत्व तथा पूर्व जनप्रतिनिधिज्यूहरुको अमूल्य योगदान प्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु । साथै हामीहरुसँगै निर्वाचित हुनु भएका नगर सदस्य श्री हेमराज पोखरेलज्यूको यस अवधिमा दुखद मृत्यु भएको र व्यास नगरपालिकाका पूर्व जनप्रतिनिधिहरुको दुःखद देहावसान भएकोमा हार्दिक श्रद्धा सुमन व्यक्त गर्दै उहाँहरुको योगदानको स्मरण गर्न चाहन्छु ।
३. विश्वव्यापी महामारीको रुपमा फैलिएको (कोरोना भाइरस) कोभिड-१९ को पहिलो र दोस्रो लहरको संक्रमणबाट मानव जाति एवं मानव सभ्यता माथि नै अकल्पनीय संकट आइपरेको विदितै छ । यस महामारी विरुद्ध व्यास नगरपालिका आफ्नो सम्पूर्ण क्षमता, श्रोत र साधनका साथ जुटिरहेको यस कठिन घडीमा कोभिड १९ कै कारण दिवंगत हुनु भएका सम्पूर्ण नगरवासीप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दै उपचाररत सम्पूर्ण संक्रमितहरुको शिघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु । नगर सभाको यो बैठकबाट प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमले मुख्यतया कोभिड १९ बाट नगरवासीको जीवन रक्षा गर्ने र महामारीबाट सिथिल भएको नगरपालिकाको अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाउने लक्ष्य लिइएको छ । संकटको यस घडीमा एकजुट भई महामारीको रोकथाम, नियन्त्रण र उपचारको कार्यमा अग्रपङ्तीमा रही अहोरात्र खटिनु हुने चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, सरसफाईकर्मी, एम्बुलेन्स लगायतका चालकहरुले पुऱ्याउनु भएको योगदानको उच्च प्रशंसा गर्दछु । जोखिमपूर्ण यस घडीमा आ-आफ्नो तहबाट खटिनु हुने जनप्रतिनिधि, राजनतिक दल, सञ्चारकर्मी, उद्योगी व्यवसायी, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज लगायत व्यक्ति, संघ संस्थालाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । व्यास नगरपालिकाले स्थापना गरेको कोभिड-१९ नियन्त्रण तथा उपचार कोषमा स्वैच्छिक रुपमा योगदान गर्नुहुने वित्तीय संस्था, व्यक्ति तथा संघ संस्था एवं स्वास्थ्य सामग्री तथा जिन्सी सामान सहयोग गर्नुहुने सबै महानुभाव प्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । महामारीबाट सुरक्षित राख्न लागु गरिएको लकडाउनको पालना गर्नुहुने सम्पूर्ण नगरवासी प्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । आगामी दिनमा पनि व्यास नगरपालिकाले महामारी विरुद्ध चाल्ने सुरक्षाका उपायहरुमा नगरवासीको साथ र सहयोग रहरिहने विश्वास व्यक्त गर्दछु ।
४. आर्थिक वर्ष २०७७।०७८ मा कोभिडको महामारीका अतिरिक्त, बाढी तथा पहिरोको विपत्तिका कारण जनधनको अकल्पनीय क्षति भएको हामीलाई विदितै छ । पहिरोका कारणले वडा नं.१, ९ र ११ मा दिवंगत हुनु भएका नगरवासीहरु प्रति हार्दिक श्रद्धासुमन व्यक्त गर्दै यस विपत्तिमा सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण महानुभावहरु प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।
५. आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ का लागि व्यास नगरपालिकाले यो नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दा नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्था ऐन, २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, विद्यमान राष्ट्रिय, प्रादेशिक, नगरपालिकाको एकीकृत विकास योजना र आवधिक योजनाले प्रत्याभूत गरेका स्थानीय नीतिहरु र संयुक्त राष्ट्र संघबाट उद्घोष भएका दिगो विकासका लक्ष्यहरु (SDG) मा रहेका सिमा भित्र रही

“विविधतायुक्त गाउँशहर, समृद्ध मेरो व्यास नगर” (Rural Urban Diversity, My Prosperous Vyas Municipality) भन्ने मुल नारालाई सार्थकता दिने गरी तयार गरिएको छ ।

६. संघीय गणतन्त्र स्थापना पश्चात् सम्पन्न भएको स्थानीय तहको निर्वाचनबाट निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको ४ वर्षको अवधि बितिसकेको छ । यस ४ वर्षको अवधिमा गत २०७७ चैत्र ३० गते यस नगरपालिकाको ३० औं स्थापना दिवसमा विगतका सम्पूर्ण गतिविधिहरू प्रकाशन गरिएको स्मरण गर्दछु । प्रारम्भमा ५९ वर्ग कि.मी. रहेको यस नगरपालिका २०७१ सालपछि ८६.५७ वर्ग कि.मी. र स्थानीय तहको पुनर्संरचना पछि करिब ३ गुणा बढ्न गई २४८ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । आर्थिक, भौगोलिक, सामाजिक, साँस्कृतिक दृष्टिकोणले विविधता युक्त नगरपालिकाको रूपमा परिचित यस नगरपालिकाले आफ्ना श्रोत र सिमाहरूमा रही कृषि, पर्यटन, स्वास्थ्य, शिक्षा, लगायत पूर्वाधार निर्माणका कार्यहरू गरिदै आएको नगरवासीले समीक्षा गर्नु नै हुनेछ ।

सभाध्यक्षज्यू,

७. नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले प्रदान गरेको विधायिकी अधिकार समेत प्रयोग गरी हालसम्म १९ वटा ऐन, ९ वटा नियमावली, ४० वटा कार्यविधि, ६ वटा निर्देशिका ३ वटा दिग्दर्शन एवं मापदण्डहरू गरी जम्मा ७७ वटा ऐन, नियम तयार गरिएको छ भने ४ वटा निर्माण गरिएको नियमावली, कार्यविधि र निर्देशिका खारेज भएका छन् । नगरपालिकाले संविधान, प्रचलित संघ, प्रदेश अन्तर्गतका कानून र आफूले पारित गरेका ऐन, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका भित्र रही कार्य सम्पादन गर्दै आएको छ । स्थानीय तहलाई प्राप्त विधायिकी, कार्यपालिका र न्यायिक अधिकारहरूको प्रयोग गर्दै सबै कार्यहरूलाई कानून सम्मत बनाउने भरमग्दुर कोशिश गरिएको छ ।
८. व्यास नगरपालिका अन्तर्गत मूल कार्यालय नयाँ बहुउद्देश्यीय भवनमा सञ्चालन भएको र पुराना संरचना हटाई अर्को एक ४ तले बहुउद्देश्यीय भवन निर्माण गर्न नगर विकास कोषसँग सम्झौता अन्तिम चरणमा पुगेको, वडा नं.५ र ९ को वडा कार्यालय यसै वर्ष आफ्नै भवनमा स्थानान्तरण भई सेवा सञ्चालन गरेको, वडा नं.१ को वडा भवन निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको, वडा नं.६, ८, १२, १३ र १४ का पुराना भवनहरूलाई हटाई पुनः निर्माण गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेका छन् ।
९. व्यास नगरपालिकाबाट विगत ४ वर्षमा १६.८० कि.मी. कालोपत्रे, ४८.६८ कि.मी. ग्राभेल, ९८.४९ कि.मी. कच्ची सडक र ३६.९० कि.मी. पक्की नाला निर्माण, खानेपानी योजना, मादीनदी एकीकृत विकास परियोजना, व्यास जन्मभूमिको विकास परियोजना, मानहुँकोट, गलेखाम कोट, पुलिमच्याङ शहीद पार्क, क्यामिन कालिका, कर्लुङ कालिका, पराशर आश्रम, दमौली सेन्ट्रल पार्क, खेलकुद मैदानहरू निर्माण, सामुदायिक भवनहरू निर्माण, दमौली बजारका मुल चोकहरू सुधार, गौ संरक्षण केन्द्र सञ्चालन, फोहोर मैला व्यवस्थापन, युवा, बालबालिका, महिला, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता क्षेत्रमा सहयोग, कोभिड १९ पि.सि.आर. परीक्षण प्रयोगशाला निर्माण, वधस्थल निर्माण, कुहिने फोहोर र गौ संरक्षणको मलबाट बायोग्याँस उत्पादन लगायतका निर्माण एवं गुरुयोजना तयार गर्ने कार्य अघि बढाइएको छ ।
१०. आ.व.२०७७/०७८ मा ७६ वटा योजनाहरू टेण्डर प्रकृयाबाट कार्य अघि बढाइएको, उपभोक्ताहरूबाट १२३९ योजनाहरू सम्पन्न एवं सञ्चालन भइरहेका छन् । संघीय सरकारसँगको समपुरक योजनामा तनहुँशुर जाने ५.८ कि.मी. खड्गकाली मार्ग कालोपत्रे गर्ने कार्य भइरहेको, संघीय सरकारको विशेष अनुदान अन्तर्गत व्यास १० को देवीडाँडा खानेपानी योजना र व्यास १३ को कमेरे साँध खानेपानी योजना निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका, व्यास ३ मा निर्माणाधीन व्यासको १०८ फिट अग्लो मूर्ति निर्माण गर्ने कार्य संघीय सरकारको समपुरक अनुदान सहयोग समेतमा सञ्चालनमा रहेको, प्रदेश सरकारका विशेष अनुदान अन्तर्गत नरङ्गा सिंचाई योजना र शित भण्डार निर्माण योजनाको निर्माण

कार्य अधि बढेको, विश्वबैंकको सहयोगमा करिब ७५ करोडको दमौली-केशवटार-कुलुङ-छाब्दी-कलुङ-छिर्कने मार्ग, पराशर मार्ग र माहेन्द्री मार्ग ५ वर्ष भित्र निर्माण सम्पन्न हुने गरी सम्झौता सम्पन्न भएकोले उल्लेखित सम्पूर्ण कार्यहरु यस नगरपालिकाको महत्वपूर्ण उपलब्धिका रुपमा रहेका छन् । कोरोना भाइरसको महामारी भई निषेधाज्ञाका कारण करिब २२० योजनाहरुलाई क्रमागत योजनाका रुपमा आगामी आर्थिक वर्ष कार्तिक मसान्त भित्र सम्पन्न हुने गरी निरन्तरता दिइने छ ।

११. खेलकूदका माध्यमद्वारा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यका साथ माघ १६ गते शहीद दिवसका दिन मानुङ-पुलिमन्याङ चौथो खुल्ला अल्ट्रा म्याराथन प्रतियोगिता र नारी दिवसका दिन व्यास गुफा-तनहुँशुर प्रथम महिला हाफ म्याराथन प्रतियोगिता सम्पन्न भएको छ भने अन्य खेलकूद क्षेत्रको विकासका लागि अन्तर माध्यमिक रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता, मेयर कप, उपमेयर कप छात्रछात्रा अन्तर मा.वि. भलिबल, मेयर कप व्याडमिन्टन प्रतियोगिता जस्ता प्रतियोगिताहरु सम्पन्न गरिएका छन् ।
१२. व्यास नगरपालिकाले शहरी विकासको सम्भावना रहेका क्षेत्रहरुमा जग्गा विकास आयोजना सञ्चालन गर्न व्यास ११ को रानीगाउँ, व्यास १० को बैरेनी, व्यास ६ को शिशाघाट क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखेर नगर विकास कोषको सहयोगमा एकीकृत जग्गा विकास परियोजना सञ्चालन प्रक्रिया अगाडि बढाइएको छ । यस कार्यमा भूकम्प प्रविधि राष्ट्रिय समाज नेपालबाट प्राप्त प्राविधिक सहयोगका लागि हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । यसै सिलसिलामा व्यास जन्मभूमिको गुरु योजना निर्माण गर्न र मानहुँकोटको गुरु योजना निर्माण गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नुहुने शहरी विकास योजना विज्ञ इन्जिनियर रश्मी दाहालको कोभिड १९ का कारण यसैवर्ष दुःखद मृत्यु भएको स्मरण गर्दै उहाँका प्रति हार्दिक श्रद्धा सुमन व्यक्त गर्दछु ।
१३. व्यास नगरपालिकाको न्यायिक समिति अन्तर्गतको न्यायिक दायित्वहरुलाई परिस्कृत र मेल मिलाप कार्यलाई अभि विश्वसनीय बनाउन वडाहरुमा मेल मिलाप केन्द्र स्थापना गरिएका छन् ।
१४. व्यास नगरपालिकाले गतवर्षसम्म फोहोर विसर्जन गर्ने गरिएको व्यास ३ को भतेरी स्थित सार्वजनिक जग्गामा विगत असार श्रावणमा आएको बाढीले उक्त क्षेत्रको कटान गरी क्षति पुऱ्याएकोले पुन प्रयोगमा आउने फोहोर व्यास १ मोहोरियाटार स्थित भतेरीमा र कुहिने फोहोर व्यास १० दुम्सी स्थित भतेरीमा विसर्जन गर्ने अस्थायी व्यवस्थापन गरिएको छ भने फोहोर मैला विसर्जनको स्थायी समस्या समाधानका लागि व्यास ४ र १० स्थित रानीपानी सामुदायिक वन क्षेत्रको वातावरणीय अध्ययन पुरा गरिएको, सामुदायिक वन भित्रको स्थान हुँदा नेपाल सरकारको स्वीकृति प्रकृत्यालाई अधि बढाइएको छ ।
१५. सञ्चार क्षेत्रको प्रवर्द्धन र विकासका लागि सम्बन्धित क्षेत्रसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरी सम्बन्ध विकास गर्न विभिन्न गतिविधिहरु सञ्चालन भइरहेका छन् ।
१६. व्यास नगरपालिकाले GPM र UCLG ASPAC जस्ता अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थाहरुसँगको सदस्यतालाई निरन्तरता दिँदै यस वर्ष International Council for Local Environmental Initiatives (ICLEI) र League of Historical Cities संस्थासँग आवद्धता अधि बढाई व्यास नगरपालिकालाई अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रमा परिचित गराउने अभियानलाई निरन्तरता दिइएको छ ।

समाध्यक्षज्यू,

व्यास नगरपालिकाले विगत वर्षहरुमा हासिल गरेका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरुको जगमा रही आगामी आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ को व्यास नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित सभामा प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

स्वास्थ्य क्षेत्र

१७. विश्वव्यापी रुपमा फैलिएको कोभिड-१९ को महामारीबाट जिल्लावासी, नगरवासीको जीवन रक्षाका लागि व्यास नगरपालिका प्रतिवद्ध रही संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, तनहुँका सबै पालिकाहरु र नागरिक समाजको सहभागितामा नगरपालिका वडा नं.१० को दुम्सी बजारको आधारभूत स्वास्थ्य चौकीमा कोभिड १९ को पि.सि.आर. परीक्षण प्रयोगशाला निर्माण गरी सञ्चालन गरिने छ ।
१८. कोरोना महामारीबाट नगरवासीको जीवन रक्षा गर्नका लागि व्यास नगरपालिका प्रतिवद्ध रही नगरपालिकामा रहेका सम्बद्ध निकाय, वडा समिति, स्वास्थ्य संस्थाहरु लगायतका शाखा, उपशाखाहरुसँग आवश्यक समन्वय गरी कोरोना भाइरसका रोकथाम, नियन्त्रण र उपचार कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा व्यवस्थापन गरिने छ । हाल कृषि विकास बैंकको भवनमा अस्थायी सामुदायिक आइसोलेसन केन्द्र स्थापना गरिएकोमा आगामी वर्ष २५ वेडको कोभिड उपचार समेतलाई ध्यानमा राखी व्यास १० दुम्सी बजारमा रहेको आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र अन्तर्गत नगरपालिका मातहतमा हुने गरी अस्पताल सञ्चालन गरिने छ ।
१९. कोरोना भाइरसका कारणले मृत्यु हुने परिवार, अभिभावक गुमाएका बालबालिका र न्यून आय भएका र स्थायी रोजगार नभएका विपन्न एवं मजदुर परिवारलाई विशेष सहयोगको व्यवस्था मिलाइने छ ।
२०. विद्यमान कोभिड १९ को महामारीबाट प्राप्त तितो अनुभव र यसले सिकाएको पाठलाई ध्यानमा राखी दमौलीमा रहेको जिल्ला अस्पताललाई विस्तार गर्नुपर्ने आवश्यकतालाई महशुस गरी उक्त स्थानमा जग्गा अभावले थप विस्तार हुन नसक्ने देखिँदा उक्त जिल्ला अस्पताललाई न्यूनतम १०० वेडमा विस्तार गरी डाइलासिस, सुत्केरी सेवा, आइसियू, भेन्टिलेटर समेतको विशेषज्ञ सेवा र सुविधा उपलब्ध हुने गरी व्यास नगरपालिका वडा नं.११ पोल्याड बाघेचौरको करिब १०० रोपनी जग्गामा स्थानान्तरण गर्ने गरी गुरु योजना तयार गरिने छ भने हाल सञ्चालित दमौली अस्पताललाई व्यास नगरपालिका अन्तर्गत ल्याउन सम्बन्धित निकायमा पहल गरिने छ ।
२१. कोरोना भाइरस विरुद्धको अभियानमा अग्रपङ्तीमा रहेर कार्य गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, सरसफाईकर्मी, सञ्चारकर्मी, सम्बन्धित वाहन सञ्चालन गर्ने चालकहरुको सुरक्षाका लागि नेपाल सरकारको नीति अनुरूप जीवन बिमा र जोखिम भत्ता उपलब्ध गराइने छ । साथै आवश्यक स्वास्थ्य उपकरण, सुरक्षा, परीक्षण सामग्री खरिद गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
२२. कोरोना भाइरसको विद्यमान संकटको घडीमा सावधानी र सचेतनापूर्वक नगरपालिका भित्र विकास निर्माणका कार्यहरु सुचारु गरिने छ । औषधी उपचारसँग सम्बन्धित व्यवसाय, आधारभूत खाद्य पदार्थ, उद्योग व्यवसाय, कृषि उत्पादनका कार्यलाई सुरक्षित तवरले सामाजिक दुरी कायम गर्दै सुचारु गरिने छ भने आवश्यक मल, बिउबिजन, कृषि औजारको सहज आपूर्ति गर्न सहजीकरण गरिने छ ।
२३. व्यास नगरपालिका अन्तर्गत रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको सेवालार्इ स्तरीकरण गर्दै हरेक वडामा स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुको सहयोगमा सरुवा रोग लगायतका संक्रमणबाट नगरवासीलाई सुरक्षित राख्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ । सम्पूर्ण वडामा रहेका स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्य स्वयंसेवी मार्फत विद्यालय र उच्च शिक्षा अध्यापन गराइने क्षेत्रमा समेत स्वास्थ्य सेवा विस्तार गरिने छ । आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितताको लागि अत्यावश्यक औषधी, स्वास्थ्य उपकरण तथा सामग्री आपूर्तिको व्यवस्था मिलाइने छ ।

२४. जटिल रोग लागेका विपन्न परिवारका नगरवासीलाई दिइँदै आएको सहयोगलाई निरन्तरता दिइनुका साथै विपन्न परिवारका सुत्केरी महिला र निरन्तर डाइलासिस गर्नुपर्ने विपन्न परिवारका व्यक्तिलाई यातायात खर्च उपलब्ध गराइने छ ।
२५. व्यास नगरपालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा प्रयोगशाला विस्तार गरिने छ र भौतिक सुधारमा निरन्तरता दिइने छ ।
२६. व्यास नगरपालिकाबाट सञ्चालित सामुदायिक आइसोलेसन केन्द्र सञ्चालनार्थ भवन उपलब्ध गराउने कृषि विकास बैंक र क्वारेन्टिन व्यवस्थापन गर्न भवन उपलब्ध गराउने क्षेत्री समाज तनहुँ जिल्ला कार्य समितिलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौ ।
२७. व्यास नगरपालिका भित्र कोरोनाबाट मृत्यु भएकाहरुको सामुहिक स्मारक पार्क निर्माण गरिने र कोरोनाबाट अभिभावक गुमाएका बालबालिकाहरुको शिक्षामा विशेष सहयोग र त्यस्ता घर परिवारका यूवाहरुका लागि स्वरोजगार सृजना हुने गरी अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।

कृषि क्षेत्र

२८. कोरोना भाइरसको संक्रमणले संसार भरकै अर्थतन्त्रमा व्यापक समस्या सृजना भइरहेको विद्यमान अवस्थामा यस नगरपालिका पनि यसको प्रभावबाट अछुतो रहन सक्ने अवस्था छैन । व्यास नगरपालिका भित्र बसोबास भई विदेशिएका उत्साही जनशक्तिहरु आफ्ना घर फर्कने अवस्था सृजना भएको छ । तत्काल उद्योग धन्दा चलन नसक्ने साथै पर्यटन क्षेत्रको समेत प्रवर्द्धन हुन नसक्ने विद्यमान अवस्थामा व्यास नगरपालिकाले निर्माण गरेको एकीकृत शहरी विकास योजनाले यस नगरपालिकाको विकासको लागि अग्रणी क्षेत्रको रुपमा प्राथमिकतामा राखेको कृषि क्षेत्रको विकासमा व्यास नगरपालिका प्रतिबद्ध रही व्यवसायिक कृषि प्रणालीको विकास गर्दै तत्काल रोजगारी सृजना गर्ने र खाद्यान्न, दुध, मासु माछाको आपूर्तिको क्षेत्रमा यस नगरपालिकालाई एउटा आत्म निर्भर नगरपालिकाको रुपमा विकास गर्न विशेष कार्यक्रम ल्याइने छ ।
२९. व्यास नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका निजी तथा सार्वजनिक अवस्थाका खाली जमिनको उत्पादनशील उर्जालाई खेर जान नदिन र कृषि योग्य भूमिको पूर्ण उपयोग गरी कृषि उत्पादनलाई बढवा गर्दै लैजाने नीति कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । जैविक खेती प्रणालीमा जोड दिई तत्काल आवश्यक पर्ने रासायनिक मल तथा उन्नत बिउको आपूर्ति एवं वितरण र सिंचाई क्षेत्रको विकासका साथै विस्तार गरिने छ ।
३०. आगामी वर्ष व्यास नगरपालिकाले कृषि क्षेत्रमा आधुनिकीकरण, यान्त्रीकीकरण र विशिष्टीकरण गर्दै स्थानीय स्तरको उत्पादन बृद्धिमा जोड दिइने छ । प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा शित भण्डार निर्माण गरी कृषि उत्पादन, फलफूल, तरकारीलाई सुरक्षित राखी नगरपालिकाको आपूर्ति व्यवस्थालाई सहजीकरण गरिने छ ।
३१. व्यास नगरपालिकाले कृषि तथा कृषिजन्य उद्यम व्यवसायलाई रोजगारीको मुख्य क्षेत्रको रुपमा विकास गर्नेछ । कृषि उत्पादनलाई सङ्कलन गर्न हरेक वडामा न्यूनतम एक कृषि उपज सङ्कलन केन्द्र र बजारीकरणका लागि कृषि उपज ढुवानी गर्न कृषि एम्बुलेन्स सञ्चालनमा ल्याइनुका साथै कृषि सम्बन्धी विशेषज्ञ परामर्शका लागि निजी क्षेत्र र सहकारी क्षेत्रसँग सहकार्य गरी दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन मिलाइने छ ।
३२. व्यास नगरपालिका दमौलीमा परम्परागत रुपमा सञ्चालन हुने गरेका बुधवारे हाट बजार र माघे सक्रान्तिमा लाग्ने मेलालाई समय सापेक्ष रुपमा परिस्कृत गरी सञ्चालनमा ल्याइने छ ।

३३. स्थानीय स्तरमा उत्पादन हुने खाद्यान्न, फलफूल, तरकारी वालीहरु, पशुपंक्षी पालन तथा मत्स्य पालनको पञ्जीकरण, अनुसन्धान, प्रवर्द्धन र बजारीकरणमा सहयोग पुऱ्याइने छ । त्यसका लागि आवश्यक सडक, विद्युत, सिंचाई, शित भण्डार, सडकलन एवं बिक्री केन्द्र जस्ता आधारभूत पूर्वाधारको विकास गरिने छ ।
३४. कृषिमा आधुनिकीकरण गरी उत्पादन बढाउन विशेष धान उत्पादनको पकेट क्षेत्र एकीन गरी जग्गा सम्याउने कार्यलाई उत्प्रेरित एवं व्यवस्थित गरिने छ भने कृषि उत्पादनका लागि ट्याक्टर खरिद गरी वितरण गर्ने कार्यक्रमलाई प्राथमिकतामा राखी अगाडि बढाइने छ ।
३५. कृषि व्यवसायमा आवद्ध व्यवसायिक कृषकहरुलाई बिउ विजन उपलब्ध गराउने र पशुपंक्षी पालन व्यवसायमा रहेका कृषकहरुलाई उपलब्ध गराउँदै आएको अनुदान जस्ता जनमुखी कार्यक्रमहरुलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिने नीति अवलम्बन गरिएको छ भने साना किसानहरुको सामुहिक खेती गर्ने अभ्यासलाई अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
३६. व्यास नगरपालिकाको भू-धरातल, जलवायू र जैविक विविधताको अधिकतम उपयोग हुने गरी भू-उपयोग नीति एवं कार्यक्रम ल्याइने छ । सार्वजनिक वन क्षेत्र, सडक किनारा, नदी उकास र उपभोगहिन सार्वजनिक सरकारी जमिनमा फलफूल र अन्य विरुवा रोप्ने र संरक्षण गर्ने कार्यक्रमलाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिने छ । निजी बाँभो जग्गा, खेतवारी, कान्ला, आलीमा दलहन, तरकारी, फलफूल र अन्य विरुवा लगाउन साथै शहरी क्षेत्रमा करेशावारी, कौशी र गमला खेती प्रवर्द्धन गर्न प्रोत्साहन गरिने छ ।
३७. व्यवसायिक बाखा पालन, माछा पालन, स्थानीय जातको गाइभैसी, बंगुर र कुखुरा तथा अन्य पशुपंक्षी पालन कार्यमा सहयोग पुऱ्याई पशुपंक्षी बजार प्रवर्द्धन गर्ने कार्य अधि बढाइने छ । साना किसानलाई नगदे वाली उत्पादनका लागि अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।
३८. नगरपालिमा सडकलन हुने कुहिने फोहोर मैला र व्यास १० स्थित दुम्सी बजार मादी नदी किनारमा रहेको गौ संरक्षण केन्द्रबाट उत्पादन हुने गोवर समेतको संमिश्रणबाट बायोग्याँस तथा प्राङ्गारिक मल उत्पादन गरी कृषकहरुलाई वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
३९. गाउँ वस्तीबाट विस्थापित भएका नगरवासीलाई गाउँमै फर्काउने गरी कृषि विकास कार्यक्रम ल्याइने छ ।
४०. व्यास नगरपालिका वडा नं.१० पोखेलफाँटमा रहेको गोवर्धन शर्मा कृषि अनुसन्धान केन्द्रलाई नमूना प्राङ्गारिक खेती प्रणालीको अध्ययन अनुसन्धान केन्द्रको रुपमा विकास गर्न संघीय सरकार र गण्डकी प्रदेश सरकारका कृषि विज्ञहरुसँग समन्वय गरिने छ ।
४१. नगरपालिका भित्रका स्थानीय जातका फलफूल जस्तै बयर, ऐसेलु लगायतका फलफूलहरु, स्थानीय जातका मास, पिंडालु, तरुल आदिको संरक्षण गर्दै यसको उत्पादन एवं बजारीकरण गर्ने कार्यमा वडासँग समन्वय गरी कार्यक्रम अधि बढाइने छ ।
४२. सम्बन्धित वडाको सिफारिसमा विगतका वर्षहरुमा जग्गा बाँभो रहेका जग्गामा खेती गर्ने किसानलाई सम्पत्ति एवं भूमिकर मिनाहा गर्ने नीति लिइने छ ।
४३. व्यास नगरपालिका भित्र आलु, लसुन, प्याजको पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी उत्पादनमा लाग्ने किसानहरुलाई अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।
४४. व्यास नगरपालिकालाई तरकारी वालीमा आत्म निर्भर गराउने अभियान निर्माणका लागि सहयोग गर्ने कार्यक्रम ल्याइने छ ।

४५. हिस्रक वन्यजन्तु, बाघ, भालु, बाँदर नियन्त्रणका लागि सम्बन्धित निकायसंग सहजीकरण गरी आवश्यक सुरक्षा र खेतीबाली संरक्षणको व्यवस्था मिलाइने छ ।

पर्यटन क्षेत्र

४६. यस नगरपालिकाले नगरको विकासमा पर्यटन क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखी धार्मिक, साँस्कृतिक, प्राकृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलहरूको पहिचान गरी पर्यटन क्षेत्रको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकासका लागि कानुन निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । पर्यटकीय पूर्वाधारको विकास गर्दा पुरातात्विक महत्वका धार्मिक, साँस्कृतिक ऐतिहासिक मठमन्दिर, गुम्बा र गुफा लगायतका नगरवासीका मौलिक साँस्कृतिको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिने छ ।
४७. व्यास नगरपालिका भित्र रहेका व्यास जन्मभूमिमा महर्षि वेदव्यासको १०८ फिट अग्लो मूर्ति निर्माण, व्यास गुफा र पराशर ऋषिको तपोभूमि पराशर क्षेत्र जोड्ने पुलमा व्यास भुला निर्माण, ऐतिहासिक तनहुँशुर दरवार क्षेत्र, मानहुँकोट, गलेखाम कोट, कालिका शहीद जंगल पार्क, क्यामिन कालिका, कर्लुङकोट, ॐ सिद्धेश्वरी राजापानी महादेव, छाङ्गा बाराही, देवीडाँडा लगायतका टाकुराहरु एवं मन्दिरहरूको संरक्षण एवं सम्बर्द्धन गरिने छ र “टाकुरा पर्यटन सञ्जाल” को विकास गरिने छ ।
४८. व्यास नगरपालिका भएर बग्ने (करिब १८ कि.मी.) मादी नदीको बहुउद्देश्यीय विकासका लागि व्यास मादी नदी एकीकृत विकास परियोजना अन्तर्गत पर्यटन प्रवर्द्धन र कृषि क्षेत्रमा विशेष कार्यक्रम ल्याइने छ । यस अन्तर्गत मादी नदीमा ताल निर्माण गरी जल विहारको आनन्द प्रदान गर्ने र पोखराबाट स्थानान्तरण हुन लागेको प्याराग्लाइडिङलाई व्यास नगरपालिकामा भित्रयाई यस क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
४९. जीविकोपार्जन र रोजगारीको अवसर वृद्धि गर्न जल पर्यटन, कृषि पर्यटन, शैक्षिक पर्यटन, धार्मिक पर्यटन, खेल पर्यटन, ग्रामिण पर्यटन, साँस्कृतिक एवं प्राकृतिक पर्यटन व्यवसायको विविधीकरण तथा विस्तारमा जोड दिइने छ ।
५०. व्यास नगरपालिका भित्रका होटलहरु र होमस्टेलाई स्वच्छ तथा सफा सुगधर राख्दै पर्यटनमैत्री बनाउन सहयोग प्रदान गरिने छ र प्राङ्गारिक कृषि उत्पादन र साना तथा घरेलु उत्पादनसंग आवद्ध गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गरिने छ । दमौली आसपासमा तारे होटेल निर्माणका लागि निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्ने विशेष कार्यक्रम ल्याइने छ ।
५१. नगरपालिकाको सम्पूर्ण पर्यटकीय सम्पदा समेटिने भ्रमण पुस्तिका प्रकाशन गरी द ग्रेट हिमालय ट्रेलको सवट्रेलको रूपमा बुद्ध शान्ति पद मार्ग (मनाङको तिमाङ गाउँ-दमौली-लुम्बिनी) लाई नक्सांकन गरी व्यवस्थित गरिने छ ।
५२. पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि विभिन्न महोत्सवहरु सञ्चालनमा सहयोग पुऱ्याइने छ । खुला मानहुँकोट-पुलिमराङ अल्ट्रा म्याराथन प्रतियोगिता र व्यास गुफा-तनहुँशुर महिला हाफ म्याराथन प्रतियोगिता जस्ता कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइने छ । साथै दमौली-मानहुँ पद मार्ग, मूलपानी तनहुँशुर पदमार्गलाई स्तरीकरण गरिने छ ।
५३. होमस्टे तथा होटलहरु दर्ता गरी व्यवस्थित गर्ने र नियमन एवं अनुगमनको कार्यक्रम तय गरी लागु गरिने छ । नगरपालिका भित्र स्तरीय होटल सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन दिइने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
५४. व्यास १० दुम्सीचौरमा पर्यटकीय प्रवर्द्धनका लागि नारेश्वर ताल निर्माण सम्पन्न गरिने छ भने भानुघाँसी स्मारक पार्कलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याइने छ ।

५५. दमौलीबाट मानहुं यात्राका लागि केवलकार, मानहुंकोटमा तारे होटल निर्माण, शिशा पुल निर्माण, जिप लाइन लगायतका निर्माण कार्यका लागि निजी लगानीकर्ताहरुलाई आकर्षित गरी निजी क्षेत्रसँग साभेदारी गरिने छ ।
५६. व्यास नगर भित्रका सबै वडाहरुमा रहेका ऐतिहासिक र परम्परागत महत्वका स्मरणीय स्थानहरुको पहिचान गरी त्यसको प्रचार प्रसार र संरक्षण गरिने छ । साथै नगरपालिका भित्र पर्यटन प्रवर्द्धन गर्नका लागि पर्यटन प्रवर्द्धन सूचना केन्द्र स्थापना गरिने छ । जुन सूचना केन्द्रबाट नगरपालिका भित्रका पर्यटकीय स्थलहरुको प्रचार प्रसार गर्न पथ प्रदर्शक व्यवस्था गरिने छ ।

शिक्षा क्षेत्र

५७. व्यास नगरपालिकालाई शैक्षिक हवका रुपमा विकास गर्नका लागि नगर शिक्षा योजना निर्माण गरी नगरपालिकामा रहेका क्याम्पस र विद्यालय स्तरका शिक्षालाई थप गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाइने छ ।
५८. व्यास नगरपालिका भित्र माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा लिन कठिनाई परेका अनाथ, असहाय, विपन्न, शहीद, बेपत्ता, कोरोनाबाट मृत्यु भएका घर परिवारका बालबालिकाको शिक्षाका लागि व्यास ७ शेशमटारमा रहेको व्यास नगर क्यामिन कोट प्रा.वि.मा “व्यास नगर समता विद्यालय” नामक आवासीय विद्यालय स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
५९. नगरपालिकामा रहेको एक मात्र सामुदायिक क्याम्पस आदिकवि भानुभक्त क्याम्पसलाई मानक विश्व विद्यालय निर्माण गर्न पूर्वाधार व्यवस्थापनमा सहयोग गरिने छ ।
६०. व्यास नगरपालिका भित्रका प्रा.वि., आधारभूत र माध्यमिक विद्यालयहरुमा प्रविधिमैत्री शैक्षिक वातावरण निर्माण गरिने छ भने व्यास १३ र १४ का सामुदायिक विद्यालयहरुमा SOS बालग्रामसँग सहकार्य गरी विद्यालय सुधार योजना कार्यान्वयन गरिने छ ।
६१. नमूना विद्यालयको रुपमा छनौट भएका यस नगरपालिकाका निर्मल र सत्यवती माध्यमिक विद्यालयहरुको पूर्वाधार विकासका लागि सहजीकरण गरिने छ । विगत अवधिमा सामुदायिक विद्यालयहरुलाई पेशकी स्वरुप उपलब्ध गराइएको अनुदान रकमको अन्तिम कार्य सम्पन्न मूल्यांकनको आधारमा खर्चको औचित्य हेरी फछ्यौट प्रकृत्यामा सहजीकरण गरी शैक्षिक वेरुजु मुक्त गर्न आवश्यक कदम चालिने छ । साथै वेरुजु फछ्यौट नगर्ने विद्यालयलाई वेरुजु फछ्यौट नहुंदासम्म नगरपालिकाबाट उपलब्ध गराई सहयोग स्थगित गरिने छ ।
६२. कक्षा ५ सम्मका सामुदायिक विद्यालयमा पढ्ने प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र समेतका विद्यार्थीहरुलाई संघीय सरकारको सहभागितामा दिवा खाजाको प्रबन्धलाई निरन्तरता दिइने छ ।
६३. नगरपालिका भित्रका धार्मिक विद्यालयहरु, मातृ भाषामा शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालयहरु तथा सामुदायिक सिकाई केन्द्रहरु सञ्चालन गर्न सहयोग पुऱ्याइने छ ।
६४. व्यास नगरपालिका भित्र रहेका विद्यालयहरुमा यसै शैक्षिक सत्रदेखि कक्षा १ मा स्थानीय पाठ्यक्रम र माध्यमिक विद्यालयका कक्षा ११ र १२ मा वेदव्यास सम्बन्धी अतिरिक्त पाठ्यक्रम अध्यापन गराउने व्यवस्था मिलाइने छ ।
६५. “हाम्रो प्रतिभा हाम्रो गौरव” भन्ने विश्वासका साथ व्यास नगरपालिका भित्रका विभिन्न विधामा नगर क्षेत्र भित्रका विद्यार्थीहरु बीच प्रतिस्पर्धा गराई नगर स्तरीय उत्कृष्ट प्रतिभा छनौट गरी सम्मान एवं पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
६६. व्यास नगरपालिकामा स्थायी बसोबास भई उच्च शिक्षा हासिल गरिरहेका विद्यार्थीहरुलाई अनुसन्धान गर्ने कार्यमा र नगरपालिका भित्रका विद्यालय तथा क्याम्पसमा अध्ययनरत कक्षा ११ र १२ का

विपन्न वर्गका छात्रछात्राहरूलाई अध्ययन गर्नका लागि अनुसन्धान अनुदान एवं छात्रवृत्ति सहयोग पुर्याइने छ ।

६७. व्यास नगरपालिका भित्रका संस्थागत विद्यालयहरूको सञ्चालन र व्यवस्थापनमा नियमनका लागि अनुगमन गरी स्तरीकरण गर्न र नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम पारिश्रमिक नघट्ने गरी शिक्षक व्यवस्था गर्न सहजीकरण गरिने छ ।
६८. व्यास नगरपालिका भित्रका विद्यालयहरूमा विद्यमान कोभिड-१९ को असर र प्रभावका बिच पठन पाठनको निरन्तरताका लागि वैकल्पिक अध्यापन कार्य गर्न विद्यालयहरूलाई आवश्यक सहयोग पुर्याइने छ । यस कार्यमा पढ्नका लागि कोठा (Room to Read) सँग सहकार्य गरिने छ ।
६९. नगरपालिका भित्रका सबै शिक्षकहरूको क्षमता विकास गर्न विविध प्रशिक्षणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ । अनुभव आदान प्रदानका लागि शैक्षिक भ्रमणको समेत व्यवस्था मिलाइने छ ।
७०. सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयका व्यवस्थापन समितिको म्याद २०७८ जेष्ठ मसान्तमा सम्पन्न भइसकेकाले नयाँ शैक्षिक सत्रमा हुने विद्यार्थी भर्नाको आधारमा २०७८ श्रावण १५ गतेभित्र नियमानुसार व्यवस्थापन समिति गठन गर्ने, गराउने व्यवस्था वडाका जनप्रतिनिधिहरू मार्फत मिलाइने छ । साथै प्रधानाध्यापकहरूको करार सम्झौता अनुसार कार्य समीक्षा गरी आवश्यक निर्णय लिइने छ ।
७१. व्यास नगरपालिकालाई बालमैत्री नगरपालिका घोषणा गर्ने उद्देश्यका साथ कार्यविधि समेत लागू भइसकेकोले बालमैत्री नगरपालिका घोषणाका लागि मापदण्ड अनुसारका कार्यहरू अघि बढाइने छ ।
७२. “ज्ञान नै समृद्धिको आधार” भन्ने मान्यताका साथ व्यास नगरपालिका भित्र अनुसन्धान सामग्री सहितको विशिष्ट कृतिहरूको संगालो भएको Digital Library स्थापना गरी उच्च शिक्षा तथा विद्यालय शिक्षा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीलाई निशुल्क अध्ययन अनुसन्धानको व्यवस्था मिलाइने छ ।
७३. व्यास नगरपालिका भित्रका बाल विकास शिक्षकहरू, कर्मचारीहरूको सेवा सुविधामा संघ, प्रदेश सरकारसँगको सहभागितामा न्यूनतम सुविधा उपलब्ध गराउने नीति लिइने छ ।
७४. व्यास नगरपालिकामा शिक्षक दरबन्दी मिलान हुँदा मा.वि. र आधारभूत तहमा शिक्षक नपुग्ने भएका तर नेपाल सरकारको नीति निर्देशन अनुसार प्रा.वि. तहमा बढी हुने दरबन्दीलाई मा.वि., नि.मा.वि.मा सोधभर्ना राख्दा ५३ प्रा.वि. दरबन्दी आफै बढी हुने देखिएको अवस्था रहेकोले रिक्त २३ दरबन्दी खारेज गर्दा समेत अझै ३० दरबन्दी कटौती हुन जाने भएकोले कनिष्ठ शिक्षकहरूलाई पुल दरबन्दीमा राखी रिक्त हुँदै जाने दरबन्दीमा समायोजन गर्दै जाने र २०७८ कार्तिक मसान्त भित्र निवृत्तीभरण प्राप्त गर्ने इच्छुक शिक्षकहरूलाई स्वइच्छुक अवकास लिएमा नगरपालिकाले केही थप सुविधा दिने व्यवस्था मिलाई विद्यालय समायोजन र दरबन्दी मिलान समेत गरिने छ ।
७५. व्यास नगरपालिका भित्रका संस्थागत विद्यालयहरूद्वारा अत्यधिक शुल्क लिइएको, सामुदायिक विद्यालयहरूमा समेत विभिन्न वहानामा चर्को शुल्क लिइएको गुनासो आइरहेको परिप्रेक्ष्यमा संस्थागत र सामुदायिक विद्यालयका शुल्क सम्बन्धमा अध्ययन गरी कानून बमोजिम आवश्यक निर्णयहरू लिइने छ ।

उद्योग क्षेत्र

७६. व्यास नगरपालिका भित्र सञ्चालित चुन ढुङ्गा उद्योग, विभिन्न स्तरका इटा उद्योग, ढुङ्गा र काठजन्य उद्योग लगायतका अन्य उद्योगहरूको कानून बमोजिम दर्ता, नियमन र अनुगमन गरी

वातावरणमैत्री उद्योग सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहयोग पुर्याई उद्योगमैत्री नगरपालिका स्थापनामा जोड दिइने छ ।

७७. व्यास नगरपालिका वडा नं.५ को चिन्तुटार र वडा नं.१० को माथिल्लो भतेरी सिसौघारी हुँदै परेवारहसम्मको सार्वजनिक बगर जग्गालाई औद्योगिक ग्राम बनाउने कार्यमा सहयोग पुर्याइने छ ।
७८. यस नगरपालिकाको आर्थिक विकासका लागि “निजी क्षेत्रसँग नगरपालिका” भन्ने कार्यक्रमको आयोजना गरी हरेक ३ महिनामा १ पटक स्थानीय व्यवसायी र जनप्रतिनिधि बीच अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
७९. “निजी क्षेत्र एवं लगानीमैत्री” नगरपालिका निर्माण गर्न निजी साभेदारिता अवधारणा बमोजिम मानहुँकोट, नारेश्वर ताल निर्माण लगायतका योजनाहरुमा सहकार्य गर्ने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
८०. नेपाल सरकारको सशर्त कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालित मेड्या कार्यक्रम र निजी क्षेत्र समेतको लगानी एवं सहकार्यमा यस नगरपालिकामा एक उद्यमशीलता प्रशिक्षण केन्द्र सञ्चालन गरिने छ ।
८१. युवा उद्यमीहरुलाई सहयोग एवं उनीहरुको व्यवसायिक प्रवर्द्धन गर्दै स्वरोजगार सृजना गर्न वित्तीय संस्थासँग समन्वय गरी यस नगरपालिका समेतको सहभागितामा व्यवसाय सञ्चालन अनुदान एवं सरल ऋण उपलब्ध गराउने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
८२. माटो कटिड, हुंगा कटिड उद्योगको तथ्यांक लिई व्यवस्थापन एवं नियमन गरिने छ ।

व्यवस्थित बसोबास र भूमि व्यवस्थापन:

८३. यस नगरपालिकामा भूउपयोगको नीति अवलम्बन गर्दै नगरपालिका क्षेत्र भित्रको जमिनको प्रकृतिको आधारमा कृषि क्षेत्र, आवास क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र, वन क्षेत्र र सार्वजनिक क्षेत्रहरुको नक्साङ्कन गरिने छ, भने जग्गा खण्डीकरण गर्ने र जग्गा बाँभो राख्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरिने छ ।
८४. व्यास नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका एकीकृत जग्गा विकास परियोजना एवं निर्देशित जग्गा विकास कार्यक्रमलाई स्थानीयहरुसँगको सहभागिता एवं सहकार्यमा अगाडि बढाइने छ । हाल रानीगाउँ र बैरेनी क्षेत्रको अध्ययन गर्ने कार्य सम्पन्न भइसकेको र मानुङ र शिशाघाट क्षेत्रको अध्ययन गर्ने कार्य अगाडि बढि रहेकोले उल्लेखित स्थानहरुको नमूना जग्गा विकास आयोजना सञ्चालनमा ल्याइने छ । यस कार्यमा नगर विकास कोष, राष्ट्रिय भूकम्प प्रविधि समाजसँग सहकार्य गरिने छ । मानहुँकोटको गुरु योजना अनुसार विकास कार्य अघि बढाइने छ ।
८५. व्यास नगरपालिका भित्रका भूमिहिन दलित, भूमिहिन सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीहरुको तथ्याङ्क सङ्कलन भई कम्प्युटरमा प्रविष्टि गर्ने कार्य भइरहेकोले आवश्यक प्रक्रिया पुरा गरी जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपूर्जा वितरण गरिने छ । साथै सार्वजनिक सरोकारका जग्गाहरु संरक्षण गर्ने अभियानमा नगरपालिका प्रतिबद्ध रहने छ, भने खोला खोल्साहरुको मापदण्ड अनुसार संरक्षण गरिने छ ।
८६. व्यास नगरपालिकामा निर्माण हुने घरलाई बलियो घर निर्माण र बलियो वस्ती निर्माण गर्ने कार्यमा घर निर्माण आचार संहितालाई कडाइका साथ लागु गरिने छ, भने दिनानुदिन तिब्रतर रुपमा बढ्दै गइरहेको शहरीकरणको कारण भइरहेको जग्गा खण्डीकरणको अवस्थालाई मध्यजनर गरी जग्गा पुनर्नापीको कार्यक्रम ल्याइने छ ।
८७. व्यास नगरपालिका वडा नं.२ र ३ को १० फुटे सडकमा बनेका घर जग्गाहरुको लगत लिई अव्यवस्थित बसोबासीको अवधारणा बमोजिम मापदण्ड पुरा हुन सक्ने घरधनीहरुको कानून बमोजिम जग्गा दर्ता एवं घर नक्सा कायम गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

८८. “कलात्मक र सम्पदामैत्री व्यास नगर” को अवधारणा अनुसार प्राचिन एवं परम्परागत शैलीका साँस्कृतिक पहिचान झल्कने घर निर्माणमा सहयोग गर्ने कार्यक्रम ल्याइने छ । पर्यटकीय एवं ऐतिहासिक महत्वका स्थलहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि कानूनको तर्जुमा गरिने छ ।
८९. “दमौलीलाई तार रहित शहर” निर्माण गर्न सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय गरी भूमिगत विद्युत लाइन विस्तार एवं तार व्यवस्थापनको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाउन पहल गरिने छ ।

वनवातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

९०. व्यास नगरपालिका भित्रका जंगल तथा निजी, कवुलियती र सामुदायिक वनहरूको वैज्ञानिक व्यवस्थापन एवं उपयोग सम्बन्धमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले निर्दिष्ट गरेका विभिन्न कार्यक्रमहरूलाई नगरपालिकाको एकीकृत विकास अभियानमा समावेश गरी कार्यक्रम ल्याइने छ ।
९१. नगरको प्राकृतिक सुन्दरता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यका साथ तत्काल सडक किनारा, पार्क तथा खुल्ला स्थानको वातावरणीय स्वच्छता कायम हुने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ भने दीर्घकालीन रूपमा व्यास नगरलाई फुलैफुलको नगर बनाउन बहुउद्देश्यीय नर्सरी स्थापना गरिने छ ।
९२. व्यास नगरपालिकालाई प्लाष्टिक मुक्त नगरपालिका बनाउन टोल विकास संस्थाहरूसँगको सहकार्य विशेष कार्यक्रम ल्याइने छ ।
९३. व्यास नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा रहेका सडकहरूको वर्गीकरण गरी सडक किनारामा हरियाली प्रवर्द्धन गर्नको लागि वृक्षारोपण गर्ने कार्यलाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिने छ । नगरको सुन्दरताको लागि एकरूपता कायम होस् भन्ने हेतुले सम्बन्धित विषयका विशेषज्ञको परामर्शमा नगरपालिकाबाटै बोट विरुवाहरू उपलब्ध गराइने छ भने यस्ता बोट विरुवाहरूको उत्पादन जग्गाधनीहरूले नै उपयोग गर्ने गरी संरक्षण गर्ने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
९४. यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र परम्परागत रूपमा रहेका चौतारी, पोखरी, कुवा, इनार, धारा, पाटी एवं पौवाहरूको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरिने छ ।
९५. नगरपालिका भित्रका विभिन्न स्थानहरूको जैविक विविधता (बायोडाइभर्सिटी) को अध्ययन गरी संरक्षणको कार्यक्रम ल्याइने छ ।
९६. व्यास नगरपालिका भित्र वातावरणमैत्री विकास आयोजनाहरू सञ्चालन गर्न कार्यविधि बनाइने छ र वातावरण प्रतिकूल असर गर्ने गरी सञ्चालनमा ल्याइने हेभी इक्वीपमेन्टहरूलाई निरुत्साहित गरिने छ ।
९७. विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलसँग सम्बन्धित विभिन्न ऐन, नियम तथा कार्यविधि बनाई लागु गरिने छ ।
९८. व्यास नगरस्तरीय विपद् व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना गरी सचेतनामूलक कार्यक्रमका साथै उद्धार कार्यको व्यवस्था मिलाइने छ ।
९९. व्यास नगरपालिका भित्रका नदी खोलाको मापदण्ड कायम गरी नदी, खोला तथा मुहान संरक्षण र स्वच्छता सम्बन्धी कार्यक्रमहरू ल्याइने छ । यसका लागि आवश्यक कानून बनाइने छ ।
१००. नगरपालिकामा कुहिने र नकुहिने फोहोरहरूको श्रोतमानै वर्गीकरण गरी व्यवस्थित रूपमा सङ्कलन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ भने कुहिने फोहोरलाई बायोग्याँस उत्पादन गर्न प्रयोग गरिने छ ।
१०१. व्यास नगरपालिकाका बजार क्षेत्रमा व्यवस्थित बायोग्याँस सहितको पशुपंक्षी वधशालाको सञ्चालन एवं व्यवस्थापन गरी स्वस्थ माछा मासु उत्पादन एवं बिक्री वितरण कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा

व्यवस्थापन गरिने छ । साथै मासु पसलहरुको नियमन कार्यलाई नियमित एवं प्रभावकारी बनाइने छ ।

१०२. विगत २९ वर्षको अवधिमा फोहोर मैला व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना गर्ने कार्य बाँकी नै रहेको छ । व्यास नगरपालिका वडा नं.५ को टेकन थुम्कीमा राखिन लागेको फोहोर मैला व्यवस्थापन केन्द्रको वैकल्पिक स्थानका रूपमा वडा नं.४ र वडा नं. १० को सामुदायिक वन क्षेत्रमा अन्तर्गत पर्ने जग्गामा फोहोर मैला व्यवस्थापन गर्दा वस्तीलाई कुनैपनि असर नपर्ने भनी सम्बन्धित विषयका विशेषज्ञद्वारा सो सम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदन प्राप्त भइसकेको परिप्रेक्ष्यमा सम्बन्धित वडा समितिहरु र स्थानीय टोल विकास संस्थाहरूसँग समन्वय गरी नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार समेतको लगानी एवं सहकार्यमा स्थानीय ल्याण्डफिल साइट (फोहोर मैला व्यवस्थापन केन्द्र) निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याइने छ । उल्लेखित स्थानमा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण नहुँदासम्म हाल व्यास १ मा बिसर्जन गरिदै आइएको नकुहिने फोहोरलाई व्यवस्थापन गर्न वैकल्पिक मार्ग तयार गरी व्यास १० स्थित शिशौघारी माथि करिब १०० रोपनी जग्गा उपयोगमा ल्याउने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१०३. नगरपालिकामा सञ्चालनमा आउने अवस्थामा रहेको व्यास नगरपालिका वडा नं.१३ सुडे स्थित दिसा व्यवस्थापन केन्द्रलाई सञ्चालनमा ल्याइने र सेफ्टी ट्यांक सफाई अभियानलाई निरन्तरता दिइने छ ।
१०४. व्यास नगरपालिका अन्तर्गतका नालाहरुलाई टोल विकास संस्थाको सहकार्यमा सफाई अभियान सञ्चालन गरिने छ ।
१०५. व्यास नगरपालिका भित्र बाढी पहिरो जाने भिरालो जग्गाहरुमा संरक्षणका लागि अग्निसो लगाई त्यसको बिक्री वितरणबाट आय आर्जन गर्ने व्यवस्था समेत मिलाइने छ ।
१०६. व्यास नगरपालिका भित्रका सामुदायिक वनहरु नगरपालिकाको सहकार्यको दायरामा नआएको देखिँदा संविधान एवं स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले प्रदान गरेको स्थानीय तहको वातावरण संरक्षणको अधिकार क्षेत्रको सिमा भित्र व्यवस्थापन गर्ने गरी आवश्यक नियमन गरिने छ ।

युवा क्षेत्र

१०७. व्यास नगरपालिका अन्तर्गत विभिन्न पेशा, व्यवसाय, अध्ययन र अन्य क्षेत्रमा रहेका सामाजिक भावना बोकेका उत्साही युवाहरुलाई समेटेर व्यास नगरपालिका युवा परिषद्को पुनर्गठन गरिने छ । नगरका सबै वडा, वर्ग, जातजाती, समूह र समुदायका १८ वर्षदेखि २८ वर्षसम्मका प्रतिभावान युवाहरुका बिचमा स्वस्थ प्रतिस्पर्धा एवं मूल्याङ्कनका आधारमा युवा परिषद्का सदस्यहरु चयन गरिने छ । युवा परिषद्ले युवाका चुनौति र अवसरका बारेमा नगरपालिकासँग निकट रहेर सार्वजनिक तथा सामुदायिक विकासका कार्यहरुमा सेवा र सहयोग पुऱ्याउने छ । युवाहरुको सरोकारका विषयमा यस परिषद्ले सकारात्मक भूमिका निर्वाह गर्न नगरपालिकासँग सहकार्य गर्नेछ ।
१०८. युवाहरुलाई दूर्यसनबाट जोगाउन विद्यालय, टोल संस्था र स्थानीय प्रहरी कार्यालयसँग समन्वय गरी चेतनामूलक तालिम एवं नैतिक शिक्षा दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१०९. युवाहरुमा उच्चमशीलता विकास गर्न विभिन्न पेशा व्यवसाय गर्न इच्छुक युवाहरुलाई स्वरोजगारमूलक तालिमहरु सञ्चालन गरिने छ भने वैदेशिक रोजगारमा जाने र वैदेशिक रोजगारबाट फर्की आउने युवाहरुलाई आवश्यक परामर्श सेवा एवं उच्चमशील कार्यमा सहयोग पुऱ्याइने छ ।
११०. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्कीएका र बेरोजगार युवाहरुको रोजगारीलाई प्रत्याभूत गर्न विशेष अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।

१११. व्यास नगरपालिका भित्रका प्रतिभावान युवाहरूलाई समाज परिवर्तनको मुल प्रवाहमा समाहित गराउँदै आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक क्षेत्रको नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्न उत्प्रेरित गराई यस नगरपालिकासँगको अपनत्व विकास हुने गरी कार्यक्रमहरू अगाडि बढाइने छ ।

खेलकुद क्षेत्र

११२. व्यास नगरपालिकाका युवाहरूको विभिन्न खेलहरू प्रतिको अभिरुचीलाई व्यवस्थापन गर्न आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गरिने छ । नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका वि.पि. वनबाटिका, निर्मल मा.वि., पराशर, चिन्तुटार, कोलढुङ्गा, डिहीगाउँ, वेलवास, शिशाघाट लगायतका खेल मैदानहरूको स्तरीकरण गरी फुटबल, क्रिकेट, भलिबल, व्याड्मिन्टन लगायतका खेलहरूको नगर स्तरीय, जिल्ला स्तरीय, प्रदेश स्तरीय र राष्ट्रिय स्तरका प्रतिष्पर्धाहरू सञ्चालन गर्ने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ ।

११३. नगरपालिका भित्र विभिन्न विधाका खेलकुद प्रवर्द्धनका लागि नगर स्तरीय खेलकुद समिति गठन गरी दीर्घकालीन सोचका साथ विभिन्न क्लब, विद्यालय, क्याम्पस, वडा स्तरका प्रतिष्पर्धाहरू सञ्चालन गरिने छ । म्याराथन प्रतियोगिता सम्बन्धी कार्यक्रमहरू खेलकुद समिति मार्फत सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

११४. अन्तर माध्यमिक विद्यालय राष्ट्रपति रनिङ सिल्ड, मेयर कप नगर स्तरीय खुल्ला फुटबल प्रतियोगिता, माध्यमिक विद्यालय स्तरीय उपमेयर कप छात्रा भलिबल प्रतियोगिता, मेयर कप खुल्ला व्याड्मिन्टन प्रतियोगिता लगायतका खेलहरू सञ्चालन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ ।

पूर्वाधार निर्माण

११५. वडाका निर्वाचित प्रतिनिधिहरूको उत्तरदायित्व बढाउँदै वडावासीहरूसँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध स्थापित गर्नका लागि सहभागितात्मक योजना तर्जुमा प्रक्रियाद्वारा समावेशी र समानताका आधारमा सबै वडाका लागि सामाजिक न्यायपूर्वक वडाका प्रतिनिधिहरू मार्फत प्रत्येक बस्ती, टोल संस्थाको सहभागिता एवं परामर्शमा विकास आयोजनाहरू छनौट गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।

११६. वडाबाट छनौट भई आएका योजना तथा कार्यक्रमहरू मध्ये ठूला प्रकृतिका पूर्वाधार विकासका आयोजनाहरूलाई नगर स्तरीय, प्रदेश स्तरीय र संघीय स्तरीय आयोजनामा समावेश हुने गरी कार्यक्रम ल्याइने छ । महत्वपूर्ण मार्गहरू, खानेपानीका आयोजनाहरू, खेल मैदानहरू, पर्यटकीय प्रवर्द्धनका पार्कहरू, निर्माण हुन बाँकी वडा कार्यालय भवनहरू निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी पूर्वाधारका आयोजनाहरू सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ भने सबै वडा कार्यालयहरूसम्मका सडकहरूलाई कालेपत्रे गरिने योजनालाई निरन्तरता दिइने छ । साथै आगामी आर्थिक वर्ष भित्र सबै वडा कार्यालयहरू आफ्नै भवनबाट सञ्चालन हुने गरी कार्यक्रम तय गरिने छ ।

११७. नगरपालिकाबाट सञ्चालित योजनाहरूलाई व्यवस्थित तरिकाले सम्पन्न गर्न न्यूनतम एक वडा एक प्राविधिकको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइने छ । नगरपालिकाबाट छनौट भएका रु.१० लाखभन्दा माथिका विकास आयोजनाहरूलाई प्राथमिकतामा राखी प्रथम चौमासिक भित्र नै निर्माण प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ ।

११८. आगामी आर्थिक वर्षसम्ममा यस नगरपालिका क्षेत्रमा नगर बस सञ्चालन गर्ने गरी नगर यातायात संजालको विकास एवं चक्रपथ निर्माणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिने छ ।

११९. विकास आयोजनाहरूको सञ्चालनमा उपभोक्ताहरूको अपनत्व रहने गरी आयोजनाको प्रकृति र लाभान्वित जनसंख्याको आधारमा लागत सहभागितालाई पुनर्विचार गरी न्यूनतम दश प्रतिशतदेखि ३० प्रतिशतसम्म रहने व्यवस्था मिलाइने छ ।

१२०. शहरी क्षेत्रका चोक, सडक पेटी र जीर्ण सडकहरु सडक बोर्ड नेपाल, प्रदेश सरकारको सहयोगमा स्तरीकरण गरिने छ ।
१२१. नगरपालिका क्षेत्र भित्रका काठे पोलहरु विस्थापन गरी स्टिलको पोलहरु व्यवस्थापन गर्ने र विद्युत नपुगेका घरहरुमा विद्युत पुऱ्याउने कार्यमा संघीय र प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गरिने छ ।
१२२. आ.व.२०७६।०७७ का केही अधुरा योजनाहरु हालसम्म पनि सम्पन्न नभएको अवस्था देखिँदा त्यस्ता योजनामा रकमान्तर नगरिने नीति लिइने छ ।
१२३. दमौली बजारमा जोडिने बुद्धसिं मार्ग, व्यास मार्ग, दमौली केशवटार मार्ग, माहेन्द्री मार्ग, पराशर मार्ग, बागेश्वरी मार्ग, मुक्तिनारायण मार्ग, सिन्धु मार्ग, कालिका मार्ग स्तरीकरण एवं वडा कार्यालय पहुँच मार्गहरुलाई प्राथमिकतामा राखी स्तरीकरण गर्न विशेष जोड दिइने छ ।
१२४. व्यास नगरपालिका बजार क्षेत्र र सडक क्षेत्रमा सोलार बत्ती समेत राखी सडक बत्तीको व्यवस्थापन गरी “उज्यालो नगरपालिका” बनाइने छ ।
१२५. नगरपालिकाको एकीकृत विकास योजनाको आधार समेतमा तयार गरिएको ३ वर्षे आवधिक योजना अनुरूप विकास प्रकृयालाई अघि बढाइने छ । साथै एकीकृत एवं आवधिक योजनासँग वार्षिक योजनाको तादात्मता राखिने गरी मध्यकालीन खर्च संरचना (MTEF) लागु गरिने छ ।
१२६. नगरपालिका भित्रका कृयाशील टोल विकास संस्थाहरुलाई सहभागितात्मक विकास अभियानमा सरिक बनाउन सवलीकरणका कार्यक्रमहरु ल्याइने छ ।

सूचना र सञ्चार क्षेत्र

१२७. संघीय सरकारको सहयोगमा नगरपालिका भित्रका वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था र सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयहरुमा दुई वर्षका लागि निशुल्क इन्टरनेट सेवा प्रदान गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ ।
१२८. आम संचार सेवाको गुणस्तरीय र सर्वसुलभ पहुँचको लागि स्थानीय सञ्चार ऐन तर्जुमा गरिने छ भने कानून बमोजिम एफ.एम. रेडियो सञ्चालन अनुमति, नवीकरण, नियमन र खारेजीको व्यवस्था गरिने छ ।
१२९. नगरपालिकाको सेवा प्रवाहलाई थप गुणस्तरीय बनाउन र छिटो छरितो रूपमा सेवा प्रवाह गर्न नगरपालिकाको सबै वडाहरुलाई प्रविधिमैत्री गराउँदै नियमित सेवालाई अभि प्रभावकारी, भरपर्दो एवं विश्वसनीय बनाइने छ ।
१३०. स्थानीय स्तरमा प्रकाशन हुने पत्रपत्रिका, एफ.एम. रेडियो र टेलिभिजनहरुसँग नगरपालिकाको गतिविधि भल्कने गरी कार्यक्रम निर्माण, प्रकाशन र प्रशारण गरी नगरपालिकाको गतिविधि नगरवासीसम्म पुऱ्याउने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । साथै नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा सुविधाहरु र जानकारीमूलक सूचनाहरु मोवाइल एप मार्फत घर घरमा पुऱ्याउने छ ।
१३१. कोरोना भाइरसका प्रभावले नेपाली सञ्चार माध्यम सँगसँगै व्यास नगरपालिकामा रहेका सञ्चार माध्यम पनि प्रभावित भएका छन् । आर्थिक रूपमा धाराशाही हुँदै गएको सञ्चार क्षेत्र र यसबाट प्रभावित सञ्चारकर्मीहरु पेशाबाटै विस्थापित हुने स्थिति रहेको यस विषयमा परिस्थितिमा नगर क्षेत्र भित्रका सञ्चार माध्यम र सञ्चारकर्मीहरुको हकहितका लागि पत्रकार सहासंघ तनहुँको सहकार्यमा निम्नानुसार कल्याणकारी कार्यक्रम निर्माण गरिने छः
- (क) नगर भित्रका सञ्चार माध्यमहरुको वर्गीकरण गरी कल्याणकारी विज्ञापन उपलब्ध गराइने छ ।
- (ख) पत्रकारहरुको वृत्ति विकास गर्न पत्रकारिता उच्च अध्ययनका लागि हरेक वर्ष २ जना सञ्चारकर्मीलाई छात्रवृत्ति सहयोग उपलब्ध गराइने छ ।

(ग) नगरपालिकाको आर्थिक, कृषि तथा पूर्वाधार विकास सम्बन्धी विषयमा समाचार सङ्कलन, रिपोर्टिङ्ग सम्बन्धी विशिष्ट तालिम सञ्चालन गर्न सहयोग पुऱ्याइने छ । हरेक वर्ष नगरपालिकाको समाचार प्रकाशनमा विशेष योगदान दिने १ जना पत्रकारलाई पुरस्कृत गरिने छ ।

१३२. कोरोना भाइरसको प्रभावले दिएको चुनौतिका कारण हाम्रा विभिन्न पेशा, व्यवसाय लगायत अध्ययन, अध्यापन जस्ता कार्यमा इन्टरनेटमा आधारित व्यवसायिकरणको विकल्प खोजिनु पर्ने देखिन्छ । यस सन्दर्भमा नगरका व्यवसायिक, शैक्षिक, कृषि र अन्य क्षेत्रसँग सम्बन्धित संस्थाहरु र विज्ञहरुको सहभागितामा डिजिटल प्रविधिको उपयोग गरी स्थानीय बजार र व्यवसायलाई नगरभन्दा बाहिर विश्व स्तरसम्म विस्तार गर्न, अनुभवको आदानप्रदान गर्न, स्थानीय डिजिटल नक्सा निर्माण गर्दै कृषि र पर्यटन क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्ने कार्यमा यूवाहरुको सहयोग लिइने छ ।
१३३. यस वर्ष पनि यस नगरपालिकाद्वारा प्राथमीकरणमा परेका अपाङ्गतामैत्री, बालमैत्री र लैङ्गिकमैत्री सञ्चार अभियानलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
१३४. व्यास नगरपालिकाका ऐतिहासिक, पुरातात्विक, सामरिक, भौगोलिक, पर्यटकीय एवं धार्मिक महत्व बोकेका स्थानहरुको डिजिटलाइज गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

पुस्तकालय व्यवस्थापन

१३५. पछिल्लो समय पुस्तकालयलाई विभिन्न विषयहरुमा अन्तरक्रिया, छलफल, सिकाई केन्द्र र नवनिर्माणको सोच विस्तार गर्ने स्थलका रूपमा परिभाषित गरी सोही बमोजिम पुस्तकालयहरुको विकास गर्ने क्रम अगाडि बढिरहेको छ । यसै तथ्यलाई मध्यनगर गरी नगर भित्रका क्याम्पस र विद्यालयहरुको पुस्तकालयहरुलाई प्रविधिमैत्री बनाई स्तरीकरण गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याइने छ ।
१३६. व्यास नगरपालिका भित्र स्थापना भएको “व्यास नगर पुस्तकालय” लाई थप परिस्कृत गर्दै सञ्चालनमा ल्याइने छ । जस अनुसार पुस्तकालयमा इलाइव्रेरी प्रवर्द्धन, नियमित छलफल कार्यक्रम, सिनेमा डकुमेन्ट्री प्रदर्शन, सृजनशील कार्यशाला, यूवा केन्द्रित ज्ञान सिप तालिमहरु जस्ता प्रभावकारी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै यसलाई सबै धर्म परम्पराको अध्ययन केन्द्रका रूपमा समेत विकसित गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

न्याय तथा मध्यस्थता

१३७. संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले प्रत्याभूत गरेको न्यायिक समिति र मेलमिलाप विधिलाई अभि स्तरीय एवं विश्वसनीय बनाइने छ ।
१३८. न्यायिक समितिका पदाधिकारी सदस्यहरु र मध्यस्थकर्ताहरुको क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु ल्याइने छ । साथै हरेक वडाहरुमा मध्यस्थता विधिद्वारा मेलमिलाप गराई न्यायिक विश्वास र सुरक्षाको अनुभूति दिलाउन मेलमिलाप केन्द्रलाई क्रमशः थप व्यवस्थित गराउँदै लगिन छ ।
१३९. असहाय, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति एवं बालबालिकाहरुको न्यायिक प्रकृयालाई निशुल्क सेवा प्रदान गरिने छ ।

महिला क्षमता विकास:

१४०. व्यास नगरपालिका भित्रका महिलाहरुको क्षमता विकास एवं सिप विकास गरी आत्म निर्भर बनाउनका लागि “उपप्रमुख महिला सिप विकास कार्यक्रम” सञ्चालन गरिने छ ।
१४१. “लैंगिक भेदभाव मुक्त व्यास नगर” बनाउन छोरी मात्र पाएर स्थायी बन्ध्याकरण गर्ने दम्पतिलाई छोरी २० वर्ष नपुग्दासम्म नगरपालिकाबाट लगाइने सम्पत्ति कर लगायतका सबै करमा २० प्रतिशत छुट दिइने छ ।

१४२. “आत्म निर्भर छोरी सशक्त व्यास नगर” अभियानमा छोरीको २० वर्ष पुगेपछि मात्र विवाह गर्ने दलित, बोटे, दर्राई, कुमाल, चेपाङको छोरीलाई सम्मान गर्दै त्यस्ता छोरीको विवाहमा नगद सहयोग गर्ने प्रबन्ध मिलाइने र २० वर्ष पुगेपछि मात्र विवाह गर्न प्रचार प्रसार एवं अभिमुखीकरण गरिने छ ।
१४३. नगरपालिका भित्र स्थायी बसोबास गर्ने स्नातक तहसम्म योग्यता हासिल गरेका विपन्न बेरोजगार महिलाहरूलाई उच्चमशीलता विकासका लागि अनुदान सहयोग प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१४४. व्यास नगरपालिकामा स्वास्थ्य संकटमा रहेका विपन्न महिलाहरूलाई आर्थिक सहयोग प्रदान गरी जीवन रक्षामा सहयोग पुर्याइने छ ।
१४५. महिलाहरूद्वारा सञ्चालित सहकारीहरूलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यमा सहजीकरण गरिने छ ।
१४६. “महिलासँग उपप्रमुख कार्यक्रम” अन्तर्गत गर्भवती महिलाहरूको पोषणका लागि सहयोग गरिने छ ।
१४७. व्यास नगरपालिकामा लैगिंक हिंसा निवारण कोष सञ्चालन गरिने छ र हिंसामा परेका महिलाहरूलाई कानुनी उपचारका लागि सहयोग एवं उनीहरूको सुरक्षा र संरक्षणको व्यवस्था मिलाइने छ ।
१४८. उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने आर्थिक रूपमा विपन्न रहेका छात्राहरूलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराइने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१४९. दलित, सिमान्तकृत लोपोन्मुख जाति एवं मुस्लिम समुदायका महिलाहरूलाई नेतृत्व विकास एवं सिप विकासका विभिन्न कार्यक्रम मार्फत सशक्तिकरण गरिने छ ।
१५०. व्यास नगरपालिकाका महिला जनप्रतिनिधिहरूको नेतृत्व र क्षमता विकास गर्नका लागि प्रशिक्षण, अवलोकन भ्रमण, अनुसन्धानात्मक गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने र अनुभव आदान प्रदान गर्ने कार्यक्रम ल्याइने छ ।

जनजाति सहयोग कार्यक्रम

१५१. व्यास नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने सबै जात जनजातिहरूको मौलिक संस्कृतिलाई संरक्षण गरिने छ । त्यसका लागि कुसुण्डा, बोटे, चेपाङ, दर्राई, कुमाल, दुरा, मगर, गुरुङ, नेवार, मुस्लिम, अन्य जातका साँस्कृतिक एवं जीवन उपयोगी सिपमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सहयोग पुर्याइने छ । साथै सबै जातका जनजातिहरूको मौलिकता भल्कने गरी संग्राहलयहरू निर्माणमा सहयोग पुर्याइने छ ।
१५२. दर्राई, मगर, गुरुङ लगायतका आदिवासी जनजातिहरूको भाषा तथा संस्कृतिको अध्ययन गर्न चाहने स्वतन्त्र अध्येता तथा अनुसन्धानकर्तालाई प्रस्तावनाका आधारमा सहयोग उपलब्ध गराइने छ । यस विषयमा शोध गर्न चाहने स्नातकोत्तर अध्ययनरत आदिवासी जनजातिका विद्यार्थीहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराइने छ ।
१५३. व्यास नगरपालिका भित्रका नदी, खोलाहरूमा माछा वृद्धि गरिने छ र माछा मार्ने परम्परागत पेशा संकटमा परे पश्चात् दैनिक छाक टार्न समस्यामा परेका बोटे तथा दर्राई जाति व्यक्तिहरूलाई विशेष सहयोग कार्यक्रम ल्याइने छ ।

दलित उत्थान कार्यक्रम

१५४. दलितका परम्परागत पेशालाई आधुनिकीकरण गरी उत्पादकत्व वृद्धिका लागि “दलितसँग नगर प्रमुख” कार्यक्रम अन्तर्गत परम्परागत आरनहरूको आधुनिकीकरण, सिलाई पेशामा आवद्ध व्यक्तिहरूलाई तालिम एवं मेशिन खरिद अनुदान, छालाको काम गर्नेलाई मेशिन खरिद अनुदान तथा अन्य परम्परागत पेशामा अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।

अपाङ्गता सहयोग कार्यक्रम

१५५. व्यास नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने दृष्टिविहिन, बहिरा, सुस्त अपाङ्गताहरुलाई जीवन यापनमा सहजीकरणका लागि सो सम्बन्धी कार्यमा सहयोग पुर्याइने छ ।
१५६. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको सम्मानजनक क्षमता विकास एवं अध्ययन अनुसन्धानमा सहयोग पुर्याइने छ ।
१५७. हरेक वर्ष नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको तथ्यांक अध्यावधिक गरी नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारबाट सहयोग उपलब्ध हुन नसकेका ग वर्गका अपाङ्गताहरुलाई वार्षिक एकमुष्ट सहयोगको व्यवस्था मिलाइने छ ।
१५८. विशेष क्षमताका बालबालिकाहरु अध्यापन गराउने विद्यालयहरुलाई अपाङ्गतामैत्री बनाउन सहयोग पुर्याइने छ ।
१५९. नगरपालिका भित्र निर्माण हुने सार्वजनिक प्रयोगका भवनहरु, मठ, मन्दिरहरुमा अपाङ्गतामैत्री संरचना निर्माणको व्यवस्था मिलाइने छ ।

जेष्ठ नागरिक सम्मान

१६०. व्यास नगरपालिका भित्रका जेष्ठ नागरिकहरुको तथ्यांक अध्यावधिक गरी उचित सम्मान र स्याहारको व्यवस्था मिलाइने छ । जेष्ठ नागरिक आश्रमहरुको अनुगमन गरी आवश्यक सुधारका लागि सहयोग पुर्याइने छ ।
१६१. नगरपालिका भित्र हरेक वडामा जेष्ठ नागरिक सम्बद्ध संघ संस्थाहरूसँग वर्षको २ पटक अन्तरक्रिया गरी आवश्यक सहयोगको वातावरण मिलाइने छ ।
१६२. जेष्ठ नागरिक अपाङ्गता, एकल महिला, दलितहरुलाई प्राप्त हुने सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैकिङ प्रणाली अन्तर्गत वडा कार्यालय मार्फत समय मै वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१६३. असहाय एवं परिवारबाट हेला भई जीवन गुजारा गर्न कठिन जेष्ठ नागरिकहरुको सम्मान र संरक्षणका लागि सबै वडा कार्यालयको सहयोगमा आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ ।
१६४. जेष्ठ नागरिकहरुको निशुल्क स्वास्थ्य सेवा एवं सम्मानका कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिइने छ ।
१६५. नगरपालिकामा दिवाकालिन जेष्ठ नागरिक मनोरञ्जन, अन्तरक्रिया, अनुसन्धानका विभिन्न कार्यक्रमहरुमा सहयोग पुर्याइने छ ।

सुरक्षित वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन

१६६. व्यास नगरपालिका भित्र सुरक्षित वैदेशिक रोजगारका लागि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार समेतको सहभागितामा सञ्चालित सामी परियोजनालाई सशक्त बनाइने छ ।
१६७. वैदेशिक रोजगारबाट फर्कनेहरुको तथ्यांक लिई उनीहरुको ज्ञान सिपलाई प्रयोग गरी रोजगारी सृजना गर्ने कार्यमा सहयोग पुर्याइने छ ।

सुशासन र दक्षजनशक्ति

१६८. व्यास नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा सुविधालाई प्रभावकारी बनाउन नगरपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भे (O & M Survey) बाट प्राप्त प्रतिवेदन यस वर्षदेखि क्रमशः लागु गरिएको र यसलाई समयानुकूल परिमार्जन गरिने छ, भने पारदर्शीता र सुशासनको अवधारणा मुताविक यस नगरपालिकाद्वारा सञ्चालन गरिने विभिन्न योजना तथा क्रियाकलापहरुको खर्च प्रत्येक चौमासिकमा सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था गरिने छ । नगरपालिकामा कार्यरत जनशक्ति तथा जनप्रतिनिधिहरुलाई विभिन्न विषयसँग सम्बन्धित तालिम एवं प्रशिक्षण दिइने छ, भने अन्य स्थानीय

तहहरुका असल अभ्यासहरुको अध्ययन एवं अवलोकनका लागि देशदर्शनका कार्यक्रमहरु तय गरिने छ ।

१६९. नगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवाहरुको कार्यान्वयनका लागि समय सिमा सहितको नागरिक वडापत्रलाई समयानुकूल कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
१७०. नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा सुविधालाई गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण एवं निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूसँग सम्वाद कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइएको र त्यसलाई निरन्तरता दिइने छ ।
१७१. नगरपालिकाको विभिन्न शाखामा पूर्णरूपमा सफ्टवेयर जडान गरी प्रभावकारी र मितव्ययी सेवा सुविधा प्रदान गर्ने गरी व्यवस्था मिलाइने छ ।
१७२. सबै वडाहरुका टोल विकास संस्था, युवा क्लब लगायतका सामाजिक संघ संस्था मार्फत महामारी रोगको सचेतना र क्षमता विकासमा विविध कार्यक्रमहरु लागु गरिने छ ।
१७३. साविकको स्थानीय निकायमा नियुक्ति लिई हाल यस नगरपालिकामा सेवारत स्थानीय तह तर्फका कर्मचारीहरुको योगदानको मूल्यांकन गर्दै सम्मानित पाटन उच्च अदालतको नजिर, कर्मचारी समायोजन ऐन, २०७५ र यस सम्बन्धमा अन्य नगरपालिकाहरुले गरेको निर्णय एवं अभ्यासहरु समेतका आधारमा कर्मचारी वृत्ति विकास हुने गरी समायोजन गरिने छ ।

विविध

१७४. सबै धर्म र सम्प्रदायका व्यक्तिहरुले मृत्युपछि आ-आफ्नो धार्मिक आस्था अनुसार अपनाइने परम्परामा सहयोग पुऱ्याइने छ ।
१७५. नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरुलाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय अध्ययन अवलोकन भ्रमण गराई नगरपालिकाको विकास अभियानमा अनुभव आदान प्रदान गर्ने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
१७६. व्यास नगरपालिका भित्र पार्किङको व्यवस्था गरिने छ । शहरी वडाहरुमा भएका नालाहरुबाट आएको पानीलाई सुद्धीकरण प्लान्ट स्थापना गर्नका लागि अध्ययन पुरा गरिने छ ।
१७७. व्यास मार्गको वैकल्पिक निकासका लागि बैरेनीबाट माथिल्लो भेरी हुँदै मादी नदीको पुलबाट बजार प्रवेश गर्ने र बुद्धसिं मार्गलाई करंकाठ बसपार्कमा जोड्नका लागि बुद्धी खोलाको किनार किनारै निकास दिने कार्यमा नगरपालिकाले प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी अगाडि बढाउन पहल गरिने छ ।
१७८. व्यास नगरपालिका भित्रका शवदाह स्थलहरुलाई स्तरीकरण गर्दै विद्युतीय शवदाह गृह स्थापना गर्न जमिनको व्यवस्था गरिने छ ।
१७९. व्यास नगरपालिका र स्थानीय दाताहरुको सहयोगमा निर्माण कार्य सम्पन्न भई सञ्चालन हुने अवस्थामा रहेका व्यास नगरपालिका वडा नं.३ स्थित कृयापुत्री मानव सेवा भवनको व्यवस्थित सञ्चालनको व्यवस्था मिलाइने छ ।
१८०. नगरपालिकाको एकीकृत विकासमा नगरपालिका भित्रका सबै टोल विकास संस्थाहरूसँग समन्वय गरी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
१८१. उपभोक्ता हित र संरक्षणका लागि उपभोग्य वस्तुहरुमा गुणस्तर कायम गर्ने, बजार मूल्यमा एक रुपता ल्याउने र अस्वभाविक मूल्यलाई नियन्त्रण गर्ने जस्ता कार्यलाई जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, खाद्य तथा गुणस्तर नियन्त्रण डिभिजन कार्यालय, उद्योग बाणिज्य संघ,

राष्ट्रीय उपभोक्ता हित मञ्च, सञ्चारकर्मी आदिको सहकार्यमा स्थानीय तहलाई प्राप्त अधिकार बमोजिम बजार अनुगमन एवं नियमन कार्यलाई प्रभावकारी ढंगले अगाडि बढाइने छ ।

१८२. लोकतन्त्र स्थापना र संबर्द्धन गर्ने अभियानमा सहादत प्राप्त गर्नुहुने शहिदहरु र ऐतिहासिक महत्वपूर्ण व्यक्तिहरुको सम्मानका लागि उहाँहरुको स्मृतिमा विभिन्न स्मारक, अध्ययन केन्द्र, मार्गहरु र अन्य विकास आयोजनाहरुको नामाकरण गरिने छ ।
१८३. स्थानीय तहको निर्वाचन कै दिनमा हत्या गरिनु भएका व्यास नगरपालिका वडा नं.१ निवासी साहित्यिक एवं शैक्षिक व्यक्तित्व स्व. विक्रम परियारको सम्मानमा विक्रम पार्क निर्माण सम्पन्न गरी सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
१८४. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को प्रावधान अनुसार वडा सिमाना हेरफेर सम्बन्धी प्रस्तावलाई सम्बन्धित निकायमा स्वीकृतिका लागि पहल गरिने छ ।
१८५. नगरपालिकामा करार सेवामा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई आन्तरिक प्रतिस्पर्धाको आधारमा स्थायी गर्न सम्बन्धित निकायमा पहल गरिने छ ।

अध्यक्ष महोदय,

१८६. यो नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनबाट संघीय लोकतान्त्रिक गणतान्त्रात्मक शासन व्यवस्थाप्रति नगरवासीको विश्वास बढ्ने, उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि हुने, उद्यमशीलताको विकास हुने, सामाजिक न्यायपरक सन्तुलित विकास र सामाजिक विभेदको अन्त हुने अपेक्षा गरेको छु । नगरपालिकाको सुन्दरता, नगरवासीको सुख र समृद्धि एवं लोकतन्त्रका आधारभूत मूल्य मान्यताको सम्बर्द्धन गर्नका लागि यो नीति तथा कार्यक्रमले सहयोग पुऱ्याउने छ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

अन्तमा नगरपालिकाको विकास अभियानमा आग्रह पूर्वाग्रहबाट माथि उठी सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार र वर्तमान तथा पूर्व जनप्रतिनिधिहरु एवं विज्ञहरुको अनुभव, परामर्श र सल्लाहलाई सदुपयोग गर्न नगरपालिका प्रतिवद्ध रहेको विश्वास दिलाउन चाहन्छु । यो नीति तथा कार्यक्रमलाई आत्मसाथ गर्दै सफल बनाउने कार्यमा सम्पूर्ण नगर सभासदज्यूहरु मार्फत नगरवासीमा सहयोग पुऱ्याई दिनुहुन हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

धन्यवाद ! जयनेपाल !!

मिरा जोशी
उपप्रमुख
२०७८।३।१०